

Voortgangsrapportage 2013-2014 Gids voor Goede Praktijken Welzijn Paard

Opgesteld door: SRP werkgroep welzijn

1. Inleiding

De Sectorraad Paarden (SRP) staat voor een verantwoord en transparant dierwelzijnsbeleid en geeft hier op diverse manieren inhoud aan. De bij de Sectorraad Paarden aangesloten organisaties¹ spannen zich in om het paardenwelzijn te bevorderen binnen de tot hun beschikking staande middelen.

Partijen informeren niet alleen de eigen leden maar proberen via publicaties en bij evenementen ook niet georganiseerde paardenhouders aan te spreken op de naleving van de Gids voor Goede Praktijken (GvGP).

De Sectorraad Paarden is van mening dat elke paardenhouder/eigenaar zelf verantwoordelijk is voor het welzijn van een paard. Het management is de belangrijkste invloed op het welzijn en de gezondheid van het paard. Alle paardenhouders/eigenaren moeten zich bewust zijn van de welzijnsbehoeften en de gezondheidseisen van hun paarden. Daarnaast dienen zij in staat te zijn om in alle voorzienbare omstandigheden daarin tegemoet te komen. De GvGP is voor de paardenhouder/eigenaar een belangrijke informatieve en normerende handleiding.

In het voorjaar van 2011 heeft de Sectorraad paarden 12 richtlijnen opgesteld die bijdragen aan een verbeterd welzijn in de paardenhouderij . In maart 2013 heeft de Sectorraad paarden een eerste voortgangsrapportage opgeleverd.

Hieronder is kort weergegeven wat de 12 richtlijnen zijn en wat er sinds maart 2013 omtrent deze 12 richtlijnen is geïmplementeerd in en door de sector.

12 richtlijnen

1. Adequate voeding
2. Boxoppervlakte voor individuele huisvesting
3. Beweging
4. Lichthoeveelheid in stallen
5. Stallen en weides zijn deugdelijk en veilig
6. Adequate preventie en behandeling tegen ziektes of aandoeningen
7. Verbod op couperen van staarten
8. Protocollen voor paardenmarkten
9. Het houden van één paard is onwenselijk
10. Spenen gaat geleidelijk of spenen gebeurt in een groep van minimaal 2 veulens
11. Stereotiep gedrag
12. Bovenmatig zweepgebruik is verboden

Voor inhoudelijke informatie over de 12 richtlijnen en de Gids voor goede praktijken verwijzen wij u door naar: <http://www.sectorraadpaarden.nl/gids-voor-goede-praktijken.html>

Op 1 juli 2014 werd het Besluit Houders van Dieren een feit. Met het van kracht gaan van het Besluit Houders van Dieren geldt de Gids voor Goede Praktijken als algemeen geldende standaard voor de gehele paardensector.

In zijn algemeenheid kan gesteld worden dat elke bij de SRP aangesloten organisatie in de algemene ledenbijeenkomsten aandacht heeft gevestigd op de 12 Richtlijnen en de Gids voor Goede Praktijken. Dit blijkt ook uit het feit dat op de websites van alle aangesloten organisaties een link geplaatst is naar de Gids en dat in de ledenbladen regelmatig de verschillende onderwerpen uit de Gids voor Goede Praktijken voor het voetlicht gebracht worden. In de uitwerking kiezen de organisaties voor informatie over onderwerpen, of weer delen daarvan, in plaats van publicaties over de Gids als geheel. Men kiest voor de meest aansprekende vorm, digitaal en in hard copy, om paardenhouders, - fokkers en -sporters bewust en gericht kennis te laten nemen van nut en noodzaak van de 12 richtlijnen. Voor alle aangesloten organisaties blijft het geven van voorlichting, bewustwording en kennisontwikkeling prioriteit nummer 1.

Het KWPN heeft een eigen nota voor welzijnsbeleid, gebaseerd op de 12 richtlijnen.

<http://www.kwbn.nl/over-kwbn/fokkerij/welzijn/welzijnsbeleid/>

De KNMvD heeft de GvGP gepresenteerd aan haar leden.

Woensdag 22 oktober heeft de SRP de Gids voor Goede Praktijken gepresenteerd aan de Dierenpolitie van Noord Holland. In navolging van het verzoek van de Dierenpolitie van Noord Holland wordt contact gezocht met andere regio's, om ook daar het gesprek aan te gaan over de inhoud van de Gids voor Goede Praktijken.

Vrijdag 14 november werd in het MECC te Maastricht de Welzijnscheck gelanceerd. Met de Welzijnscheck heeft de SRP een praktisch instrument ontwikkeld om de kennis over welzijn te ontsluiten. Door de vragen krijgen de gebruikers een indruk van de relevante parameters voor de beoordeling van het welzijn van het paard. Na het invullen van de check volgt een rapport met tips en adviezen. De Paardenwelzijnscheck is in te vullen via desktop, tablet en smart Phone. De ontwikkeling van de app heeft veel tijd gevraagd van zowel de medewerkers van de Faculteit voor Diergeneeskunde van de Universiteit Utrecht, de webbouwers als van de secretaris van de SRP. Na de lancering volgt de promotiecampagne. Daarbij worden aangesloten partijen van de SRP, alsmede de relevante beroepsorganisaties ingezet om zoveel mogelijk paardenhouders te bereiken. De welzijnscheck is gebaseerd op de 12 richtlijnen voor paardenwelzijn. De norm van de Gids voor Goede Praktijken is de standaard norm. De adviezen verwijzen naar de gewenste norm voor paardenwelzijn. De SRP werkt verder aan de doorontwikkeling van de welzijnscheck. Het is wenselijk om compensatiemaatregelen te verwerken in de adviezen.

In december besluit het bestuur van de SRP of ze in 2015 aansluiten bij het Vertrouwensloket Verwaarlozing Landbouwhuisdieren. In de overweging spelen de volgende vragen een rol: Hoe te financieren en de vraag of hobbymatig gehouden paarden meegenomen kunnen worden in het plan.

Met enige regelmaat worden vragen van particulieren en overheden beantwoord door leden van de SRP-werkgroep Welzijn. Op deze manier draagt de SRP bij aan het verspreiden van kennis.

2. Voortgangsrapportage uitgewerkt per richtlijn.

1. Adequate voeding

Het is algemeen bekend dat paarden ziek kunnen worden door het eten van verkeerd of verontreinigd voer. Er is actie gevoerd om paardenhouders te attenderen op het gevaar van voor paarden giftige planten. Daarnaast is bij overheden aangedrongen op voorkomen van verspreiding van giftige planten, met name Jacobskruiskruid. Het accent ligt op kennisoverdracht, het herkennen van giftige planten en ziektebeelden.

2. Boxoppervlakte voor individuele huisvesting

De Handreiking Paardenhouderij in het Omgevingsrecht is geactualiseerd. Op 24 juni 2014 werd de nieuwe Handreiking gepresenteerd. De richtlijnen uit de Gids voor Goede Praktijken zijn meegenomen in de aanpassingen van de Handreiking .

http://www.sectorraadpaarden.nl/uploads/spr_final-2.06.14.pdf

De nieuwe accommodatie van het KWPN in Ermelo is gebouwd conform de nieuwe richtlijnen voor welzijn en huisvesting.

LTO heeft een stagiaire opdracht gegeven om in de periode september-december 2014 een onderzoek te doen naar de gevolgen voor de (ver)bouw van paardenstallen, bij naleving van de richtlijnen voor huisvesting van paarden. De stagiaire wordt begeleid door Bouw-advies van LTO.

Het FNRS sterrensysteem laat vanaf 2017 de stands niet meer toe. De 12 richtlijnen uit de Gids voor Goede Praktijken worden als norm meegenomen bij de toekenning van de sterren.

3. Beweging

Voldoende beweging en erfelijke aanleg zijn graadmeters voor de ontwikkeling van een gezond paard. De Stamboeken selecteren op erfelijke gebreken en ze vragen de aangesloten leden om te zorgen voor voldoende beweging van de paarden.

4. Lichthoeveelheid in stallen

Licht is essentieel voor de gezondheid van paarden. De wettelijke basis voor een veilige werkomgeving op een hippisch bedrijf is vastgelegd in de Risico Inventarisatie & Evaluatie (RI&E). Een veilige werkomgeving van personeel resulteert ook in een prettige en veilige omgeving voor het paard. De norm in de RI&E ligt hoger dan de voor paarden gewenste standaard norm voor licht. De FNRS heeft de RI&E als voorwaarde gesteld voor het lidmaatschap.

5. Stallen en weides zijn deugdelijk en veilig

De Stichting Veilige Paardensport (SVP) besteedt aandacht aan de veiligheid van mens en paard op hippische bedrijven. Hierbij kan men denken aan bijvoorbeeld veilige wanden en omheining, ruime paden, veilige vloeren, goede bodems van rijbanen en veilige trainingsmolens. De SVP geeft het Veiligheidscertificaat uit. Bedrijven met een veiligheidscertificaat worden om de 2,5 jaar onaangekondigd bezocht door een inspecteur.

Het thema "Welzijn paarden" is een onderdeel van de instructeur opleiding van de FNRS.

6. Adequate preventie en behandeling tegen ziektes of aandoeningen zoals vaccineren en ontwormen.

LTO organiseerde drie bijeenkomsten over het voorkomen van worminfecties bij paarden. De bijeenkomsten werden georganiseerd in samenwerking met Dierenartsenpraktijken, Farmaceutische Industrie (Zoetis) en de Gezondheidsdienst voor Dieren.

Cosmetische ingrepen, zoals het afscheren van tasharen en uitscheren van de oren, worden door stamboeken en de sportfederatie ontmoedigd. Dit blijkt uit de adviezen aan paardensporters, instructie aan officials en richtlijnen voor fokkers van paarden.

Monitoring dierziekten:

De Sectorraad Paarden heeft een plan van aanpak uitgewerkt voor monitoring van besmettelijke paardenziekten. Er is financiering om het plan van aanpak uit te voeren. Daarmee wordt de sector in staat gesteld om ziekten die ernstige klachten veroorzaken te monitoren.

Een voorbeeld is het West Nile Virus (WNV), dat zowel bij de mens als bij paarden ernstige klachten kan veroorzaken. Het virus wordt door muggen overgedragen.

Vroege signalering is van belang om snel adequate maatregelen te kunnen nemen.

Equine Infectieuze Anemie is een ander voorbeeld van een besmettelijke paardenziekte die door vectoren wordt overgebracht.

Jaarlijks wordt een beperkt aantal paarden onderzocht op aanwezigheid van WNV en EIA. Het onderzoek wordt meestal gedaan bij grensoverschrijdend transport of bij export. Het aantal testen is te klein om er zeker van te zijn dat dat er geen insleep van ziekten plaatsvindt. Het monitoringsysteem voorziet in een systematische proactieve monitoring van paarden op aanwezigheid van WNV en EIA.

De monitoring geeft inzicht in de WNV en EIA status en stelt de sector in staat snel te kunnen handelen in geval de ziekte in Nederland opduikt.

Helpdesk voor paardendierenartsen:

In opdracht van SRP is helpdesk voor infectieuze paardenziekten opgezet. De Gezondheidsdienst voor Dieren (GD) geeft in samenwerking met Universiteit Utrecht, Centraal Veterinair Instituut (CVI) en de Groep Geneeskunde van het Paard (GGP) van de KNMvD invulling aan deze helpdesk. De helpdesk is een kenniscentrum voor en door dierenartsen die vragen hebben over endemische (o.a. rhinopneumonie en droes) en exotische paardenziekten (o.a. EIA, WNV). De helpdesk is niet bedoeld als meldpunt voor aangifteplichtige dierziekten. De NVWA is hiervoor verantwoordelijk.

De helpdesk maakt het mogelijk dat dierenartsen hun kennis delen. Door de inrichting van een centraal punt kan een overzicht gemaakt worden en is er inzicht in besmettingshaarden. Vanuit een centraal punt wordt informatie gegeven over richtlijnen, overheids- en sectorale draaiboeken en publieksinformatie. De helpdesk kan vragen voorleggen aan deskundigen, bijvoorbeeld virologen. De helpdesk houdt de SRP op de hoogte van de meest recente ontwikkelingen.

Gezondheidsoverleg:

In 2014 is het gezondheidsoverleg opgestart tussen de SRP, het Ministerie van Economische Zaken, NVWA, CVI, RIVM, GD en FD. In dit overleg worden onder andere de resultaten van de monitoring besproken. De SRP werkgroep gezondheid is initiatiefnemer.

Na de uitbraak van Vogelgriep hebben LTO en SRP in samenwerking met het Ministerie en NVWA uitvoering gegeven aan het draaiboek. SRP heeft paardenhouders geïnformeerd over de maatregelen die van kracht werden voor vervoer van paarden.

7. Couperen

Vertegenwoordigers van de Koninklijke Vereniging Het Nederlandse Trekpaard en De Haflinger (KvTH) hebben 25 september 2013 gesproken met een vertegenwoordiger van het Ministerie van EZ. Daarbij zijn de volgende afspraken gemaakt en opgevolgd:

- Update en publicatie van het communicatieplan inzake het ingrepenbesluit (www.kvth.nl)
- Vanaf 2014 inventarisatie van aantallen gecoupeerde veulens tijdens het chippen. In november 2014 kan een overzicht gepresenteerd worden.
- Op 25 maart 2014 is er overleg geweest tussen het bestuur van de KvTH en vertegenwoordigers van de 'kernfokkers' die het couperen tot op heden in stand houden. Deze 'kernfokkers' zijn sinds 2001 verenigd in het Comté Behoud van het Authentieke Trekpaard (CBAT). Er is geen overeenstemming bereikt over een einddatum voor toelating van gecoupeerde veulens tot de keuringen. Juridisch heeft de KvTH geen mogelijkheden om deelname te verbieden. Het Ministerie van EZ heeft aangeboden een onderzoek te laten doen naar de juridische mogelijkheden, waarbij gezocht wordt naar eventuele wijzigingen op juridisch vlak aangaande de uitspraak van 26 juni 2002 door het College van Beroep voor het Bedrijfsleven

Het bestuur van de SRP is tegen couperen van staarten en zal al het mogelijke blijven doen om het couperen te ontmoedigen.

8. Paardenmarkten

Op 12 december heeft de evaluatie van de afspraken m.b.t. de organisatie van paardenmarkten plaatsgevonden. In februari 2014 heeft er een overleg plaatsgevonden tussen vertegenwoordigers van paardenmarkten, de SRP, de Koninklijke Maatschappij voor Diergeneeskunde, de NVWA en de Dierenbescherming/Eys on Animals. Onderwerp van gesprek was het Protocol Welzijn Paardenmarkten zoals vastgesteld in mei 2011.

Er zijn afspraken gemaakt over de uitbreiding/verbetering van onderlinge contacten, waarbij is benadrukt dat het dierenwelzijn leidend is voor alle betrokkenen.

In de praktijk zijn er verbetering doorgevoerd. Zo wordt ruwvoer aangeboden en wordt voorzien in strooisel op de grond.

9. Het houden van één paard is onwenselijk

In publicaties, zie pag. 1 onderaan, wordt uitgelegd waarom het houden van één paard onwenselijk is.

10. Spenen gaat geleidelijk of spenen gebeurt in een groep van minimaal 2 veulens

In publicaties, zie pag. 1 onderaan, wordt het belang van opfok in een groep uitgelegd.

11. Stereotiep gedrag

In publicaties, zie pag. 1 onderaan, wordt aandacht gevestigd op het management, op preventie en omgaan met stereotiep gedrag.

12. Bovenmatig zweepgebruik is verboden

De bewustwording van het gedrag van de mens jegens het paard heeft er onder meer toe geleid dat in reglementen van stamboeken en de KNHS opgenomen is dat er sancties volgen op ongewenst gedrag ten opzichte van het paard.

De FNRS promoot de cursussen "Samen in Balans" en "Fit en Veilig" paardrijden. In deze cursussen komen ruiter fitheid, coördinatie en balans training aan de orde. Door deze trainingen zullen paarden minder worden belast en worden gehinderd in hun bewegingsvrijheid.

De opleidingen van instructeurs bevatten een apart onderdeel 'paardenwelzijn en training'. Daarmee worden toekomstige instructeurs gewezen op de verschillende aspecten van trainingsmethoden, die een relatie hebben met het paardenwelzijn, bijvoorbeeld teugelgebruik/teugeldruk.

3. Aanvullend programma paardenwelzijn

Internationaal:

Niet alleen in Nederland is aandacht voor paardenwelzijn. Ook internationaal staat paardenwelzijn op de agenda.

Coöperatie van Europese Landbouworganisaties COPA/LTO werkt in samenwerking met de SRP mee aan

- Input voor EU Practical Guidelines to access Fitness for Transport Equidae. De SRP zal bijdragen aan de introductie van de Richtlijn. De ontwikkeling van een Brochure 'Goede praktijken voor vervoer van paarden' wordt voorbereid.
- Ontwikkeling van protocollen voor paardenwelzijn en praktisch toepasbare parameters (AWIN)

De SRP werkte mee aan

- European Equestrian Project research questionnaire

Nationaal:

De SRP was gastheer voor het werkbezoek van Tweede Kamerleden aan het Hippisch Centrum in Ermelo op 25 april 2014. In het overleg is veel aandacht geweest voor paardenwelzijn, met name voor huisvesting en training.

4. Communicatie

Medium	Bereik	Inhoud
Persberichten en Free Publicity	Hippische pers en bladen, landelijk en regionale (dag)bladen.	16 persberichten o.a over welzijn, dierenpolitie, Rhinopneumonie, veilig buitenrijden, educatie.
PaardenSport (Ledenblad KNHS) Maandblad voor wedstrijdruiters en Kwartaaleditie voor alle aangesloten paardensporters	Oplage: 155.000 uitgave 4x per jaar Oplage: 45.000 uitgave 8x per jaar voor de wedstrijdruiters	25 artikelen ⁱⁱ
Website www.khhs.nl	350.000 bezoeken per maand, 1 miljoen pageviews	Nieuwsartikelen, cursus paard&welzijn, aankoop paard, ziekten, buitenrijden, educatie, campagne voorkom paardenleed etc.
Websites en Facebook Stamboeken		Op alle websites wordt verwezen naar de GvGP.
Vakbladen van stamboeken		Publicaties over verschillende onderdelen uit de GvGP.
Facebook Bixierijden		
Website bixiekids.nl (Kinderwebsite)	1800 bezoeken per maand	Bixiebieb met informatieve artikelen en spelletjes, nieuwsberichten etc.
Paardensport.tv	54.000 bezoeken per maand	Educatieve filmpjes en sportfilmpjes
Digitale nieuwsbrieven	54.000 KNHS abonnees 2.700 rLTO abonnees	Algemene nieuwsbrief, nieuwsbrieven voor elke discipline en bestuurders en officials.
Nieuwe Oogst	50.000 abonnees	Waarschuwing Jabobskruiskruid en informatie over preventie en bestrijding. Aandacht voor voldoende schoon drinkwater in weide, veiligheid en preventie stalbrand
Facebook KNHS	28.900 Likes, bereik berichten 140.000	Artikelen over educatie, nieuws etc.
Twitter KNHS	15.250 volgers	5000 Tweets, nieuws, welzijn, educatie etc.
You tube KNHS		
Instagram KNHS		
Twitter ZLTO Paardenhouderij		
Facebook LLTB paardenhouderij	Berichtenbereik 4.425	
Promotiemateriaal	Leden, paardenhouders en -liefhebbers	Folder Paard&Welzijn Cursus Paard&Welzijn Internet cursussen

---

ⁱ Bij de SRP zijn de volgende organisaties aangesloten: FNHO (Federatie Nederlandse Hippische Ondernemers), KNHS (Koninklijke Nederlandse Hippische Sportfederatie), LTO Nederland (Land- en Tuinbouw Organisatie Nederland), KWPN (Koninklijk Warmbloed Paardenstamboek Nederland) en de Koepel Fokkerij

ⁱⁱ **Artikelen Paard&Sport 2014 gerelateerd aan paardenwelzijn**

Januari

Ruwvoer, een stevige basis (4 pag)

Tips en vragen: voeren bij koud weer (1 pag)

Is mijn paard gezond? (3 pag)

Februari

Spiëren, pezen en ligamenten (4 pag)

Een verwonding wat nu? (3 pag)

Maart

7 tips voor rijden op het strand (4 pag)

Paard weer op de weide, hoe doe je dat? (2 pag)

April

Balans en vertrouwen. Zo leert een paard (4 pag)

Ontwormen, wanneer dan? (2 pag)

Mei

Aanleuning van je paard (4 pag)

Zand eten, een probleem? (4 pag)

Misverstanden over zadels (4 pag)

Dekens fris de kast in (3 pag)

Juni

Balans en vertrouwen, leiderschap met Tristan Tucker (4 pag)

Pech onderweg, wat nu? (3 pag)

Volop genieten met Enjoy the Ride (4 pag)

Juli

Oververhitting bij paarden (2 pag)

Behendigheid met je paard (2 pag)

Augustus

Veilig op pad met je paard (4 pag)

In balans naar de sprong rijden (3 pag)

Dierenarts en chiropractor Aagje Hardeman (4 pag)

Sederen bij het scheren nodig? (2 pag)

Schakelen maakt je paard los (4 pag)

September

Alles draait om de basis met Anky (4 pag)

Heeft jouw paard een goede conditie? (3 pag)